

cedit, add. l. 2. §. 6. C. d. tit.

TEXTUS.

De relegatione.

2 Relegati autem patres in insulam in potestate liberos retinent, & liberi relegati in postestate parentum remanent (1).

COMMENTARIUS.

1 Relegati, sive in insulam, sive simpliciter certis provinciis interdicti, omnia sua jura retinent; nec refert, in perpetuum, an ad tempus relegentur, l. 4. l. 7. §. 3. de interd. & rel. Sed & bona sua omnia retinent, nisi parte bonorum nominatim adempta in perpetuum relegentur, d. l. 4. d. l. 7. §. ad tempus 4. Quæ autem ratio est, quod deportati hæc omnia cum civitate amittant, relegati non item? Diversitas intelligi poterit ex verbis sententiæ & forma executionis. Nam deportati perpetuo exilio multati, jubebantur compedibus vinciti & navgio impositi a servis publicis constitutam in solitudinem avehi: quæ condemnatio eos manifeste peregrinatatem redigit, l. sunt quidam 27. §. 1. de pen. Relegatis autem dies præstuebatur, intra quem excederent. Moris enim erat ita pronuntiari: Illum provincia illa insulisque eis relogo: excedereque debet intra illum diem, d. l. 7. §. 17.

(1) L. 3. tit. 18. P. 4.

de int. & rel. Quæ sententia estimationem quidem civis minuit, sed non consumit aut caput eximit de civitate, l. 5. §. 2. de extr. cogn. Nomen exilii commune est, exulesque non deportati solum, sed relegati atque interdicti appellantur, l. 4. l. 5. de interd. & rel. quippe omnes extra solum missi, sive solo patrio expulsi; unde exulem dici, auctores sunt Festus, Nonius & Quintil. declam. 336. Plerumque tamen & quasi proprie exilium de deportatione dicitur, quasi relegatio exilium proprie non sit, cum jus civitatis retineatur, l. 2. de publ. jud. Hinc & Ovidius se non exulem esse scribit, sed relegatum, lib. 2. & 5. trist.

TEXTUS.

De servitute poenæ.

3 Poenæ servus effectus, filios in potestate habere desinit. Servi autem poenæ efficiuntur, qui in metallum damnantur, & qui bestiis subjiciuntur.

COMMENTARIUS.

1 Si is, qui civitatem renta libertate amittit, liberos in potestate habere desinit, & mortui loco habetur: quanto magis, qui cum civitate simul & libertatem? Servitutem enim vel maxime mortalitati veteres comparabant, l. quod attinet 32. l. ser-

(2) Vid. l. 2. tit. 18. P. 4. & gloss. 6. Gregor. Lop.

vitatem 209. de div. reg. jur.

2 Poenæ servus). Poenæ servus dicitur: Qui non alium dominum habet, quam ipsam quodammodo poenam, cui addictus est. Ideoque si quid tali servo legatum sit, pro non scripto esse, quasi non Cæsaris servo datum, sed poenæ, Marcian. respondit, l. 17. de pœn. Cæterum non solum servitute poenæ, cuius solius hic fit mentio, verum etiam quovis alio genere servitutis patria potestas solvit; puta si liber homo major 20. annis ad pretium participandum se venundari passus sit; aut si libertus ingratitudinis convictus redigatur in potestatem domini, §. 1. infr. de cap. dem. Quominus qui ab hostibus capiuntur hoc pertineant, facit jus postlimii, & lex Cornelia testamentaria, §. 5. infra hoc tit.

3 Jure novissimo servitus poenæ sublata est, nov. 22. cap 8. auth. Sed hodie C. de donat inter vir. & uxor.

TEXTUS.

De dignitate.

4 Filius famlias si militaverit, vel si Senator, vel Consul factus fuerit, remanet in potestate patris: militia enim vel consularis dignitas de patris potestate filium non liberat. Sed ex constitutione nostra summa Patriciatus dignitas illico, imperialis codicillis præstitis, filium a patria potestate liberat (1).

(1) L. 7. tit. 18. P. 4.

3 Quis enim patiatur, patrem quidem posse per emancipationis modum, potestatis sue nexibus filium liberare: imperatoriam autem celsitudinem non valere, eum, quem sibi patrem elegit, ab alieno eximere potestate?

COMMENTARIUS.

1 Si militaverit). Milites multis privilegiis & prærogatiis a Principibus donati sunt: nexus tamen patriæ potestatis jure sacramenti eos solvi noluerunt, l. 3. de castr. pec. Observandum obiter, militiam speciem quendam fuisse dignitatis, atque inde factum, ut omnia fere officia etiam civilia, militiæ postmodum dictæ sint.

2 Vel si Senator, vel Consul). Non obstat huic loco quod dicitur in l. antepen. de his, qui sui vel al. jur. in publicis causis filium familias haberi loco patrisfamilias, veluti ut Magistratum gerat &c. Hoc enim non significat filium Consulatu, aliove munere publico liberari patria potestate: sed patriam potestatem non obstat, quominus Consul puta, aut Prætor creetur, omniaque munia Magistratus sui obeat, etiam repugnante patre, atque adeo etiam adversus patrem, l. 13. in fin. & l. seq. ad senat. Treb.

3 Ex nostra constitutione). L. ult. C. de Consul. lib. 12. Quod Justinianus in d. constit. Patriciati tribuit, id postea produxit etiam ad alias dignitates, & ad

tas omnes quæ a Curia liberant: nominati inque idem jus concessit: Consulatui, Præfecturæ prætorianæ, Præfecturæ urbicæ, Præturæ, Magisterio militum, & denique Episcopatui, novell. 81. in pr. cap. 1. v. 3.

4 *Summa Patriciatus dignitas*). Stante Republ. Patrii di- cebantur, qui eorum Senatorum progenies erant, quos Romulus creaverat. Antiquissimæ quoque eujusque Senatoriæ familiae liberi ætate Livii, Patricii appellabantur. Verum longe aliter Patricii in constitutionibus recentiorum Impp. accipiendi sunt. Nam trans- lato Constantinopolim Imperio, cœpere principes ex senatoribus, qui curulibus Magistratibus fun- cierant, sibi consiliarios, & qua- si patres legere, quos Patricios dici placuit, quasi patres commu- nes Reip. auctore Suida. Aique ex eo tempore Patriciatus nomen esse cœpit supremi consilii.

5 *Codicillis prestitis*). Codicilli apud Latinos inter alia signi- fican diplomata, sive litteras pri- cipales, quibus honores mandan- tur, ut apud Sueton. in Claud. cap. 29. v. l. 12. C. de dign. uti v. hoc loco.

6 *Quem sibi patrem elegit*). Patricii Impp. Constantinopolita- nis parentum loco erant: quæ pa- rentis appellatio Claudio lepidi joci materiam tribuit. Is enim in Eutropium Patricium, cuius bona publicata, & in fiscum coacta erant, sic ludit in lib. 2. in Eu- trop. vers. 49.

Direptas quid plangis opes, quas natus habebit?

Non aliter poteras Principis esse pater.

Quorum versuum hic sensus est: Eutropium æquo animo adversum fortunæ casum, bonorumque suo- rum publicationem ferre debere; cum eo modo ad Principem, qui ei filii loco fuerit, & cuius ipse parens appellatus sit, ea perve- nerint. Extat constitutio Impp. Arcadii & Honorii in C Theod. tit. de pœn. qua hic Eutropius in insulam Cyprum, quo bonis pu- blicatis & adempta dignitate re- legatus erat, deportari jubetur.

7 , IN HISPANIA duodecime e- , numerantur dignitates filium a , potestate patris liberantes, a , l. 7. usque ad 15. tit. 28. P. 4. , quas inter & Patriciatus digni- , tas, & cæteræ, de quibus Justi- , nianus in d. nov. 81. vel eis si- , mile recensentur.

TEXTUS.

De captivitate & postli- minio.

5 *Si ab hostibus captus fue- rit parens, quamvis servus ho- stium fiat, tamen pendet jus libe- rorum propter jus postliminii:* quia hi, qui ab hostibus capi- sunt, si reversi fuerint, omnia pristina jura recipiunt: idcirco reversus etiam liberos habebit in potestate; quia postliminium fin- git, eum, qui captus est, in ci- vitate semper fuisse. Si vero ibi decesserit, exinde ex quo captus est pater, filius sui juris fuisse videtur. Ipse quoque filius nepos- ve, si ab hostibus captus fue-

Quibus modis Jus patriæ potestatis solvit. 113

rit, similiter dicimus, propter jus postliminii jus quoque potestatis parentis in suspenso esse. Dictum autem est postliminium a limine v. post. Unde eum, qui ab hosti- bus captus est, v. in fines no- stros postea pervenit, postliminio reversum recte dicimus. Nam li- mina sicut in domo finem quen- dam faciunt; sic v. imperii fi- nem esse limen, veteres voluerunt. Hinc v. limen dictum est quasi finis quidam v. terminus. Ab eo postliminium dictum est, quia ad idem limen reverteba- tur quod amiserat. Sed v. qui ca- ptus vicitis hostibus recuperatur, postliminio rediisse existimatur.

COMMENTARIUS.

1 *Quamvis servus hostium fiat*). Constat, eos, qui ab hosti- bus capiuntur, jure belli servos hostium fieri, & consequenter desinere liberos habere in potesta- te. Verum Romani, quicumque ex suis capti essent, servorum numero apud se haberi non debe- re censuerunt; nihilque eorum cum effectu amittere, quæ alias per servitutem amitti solent. Cum- que fieri possit, ut capti ad suos reverterentur; fieri item, ut apud hostes decederent; in utrum- que eventum captis prospexerunt, in illum fictione juris postliminii, qua fingitur captos in civitate sem- per fuisse; in hunc fictione legis Corneliae, qua fingitur capiū decessisse ante captivitatem.

2 *Omnia pristina jura reci- piunt*). Puta civitatem, familiam, bona sive eorum dominium. Re-

Tom. I.

cte autem jura, l. 5. §. 1. l. 12. §. 1. de cap. v. postl. rev. nam ea, quæ facti sunt, postliminio non continentur: qualis est, verbi causa, possessio: quæ idcirco interrupta captivitate non resi- tutitur, l. 19. ex quib. caus. maj. l. 23. §. 1. de acq. poss. Sicut au- tem postliminio reversus jura re- cipit, ita & in ipsum jura resti- tuuntur, l. 6. d. l. 12. §. 6. de capt.

3 *In civitate semper fuisse*). Non est levis momenti hæc fictio; nam inde est, quod, quæ filius medio tempore quæsivit, pater reversus tanquam sibi quæsita oc- cupare possit jure peculii, etiam defuncto pridem filio, l. pen. de suis v. leg. hær. inde quoque est, quod patre reverso denegatur actio creditori, a quo filius, dum pa- ter apud hostes est, mutuam pe- cuniā accepit, quasi contra SC. credita sit, l. 1. §. 1. de SC. Mac. Denique hinc est quod Ulp. respondit, non posse ei, cujus pater in potestate hostium est, tutorem dari, l. 6. §. ult. de tu- tel. qui recte utique daretur, si filii interim pro iis, qui sui juris sunt, haberentur. Deportati & restituti patris alia ratio, l. ult. §. 1. C. de sent. pass.

4 *Exinde ex quo captus est*). Hæc fictio est legis Corneliae, l. 12. qui testam. fac. §. ult. infr. quib. non est perim. fac. test. eaque in omnibus partibus juris servatur, l. 18. de capt.

5 *Ab hostibus recuperatur*). At jus postliminii nihil interest, quomodo captus revertatur, utrum dimissus, an vi, vel fallacia, aut vicitis postea hostibus; ita tamen,

P

si ea mente fuerit: ut illo non revertetur, l. 26. ff. de capt. Et ideo Attilium Regulum, respondum est, non esse postlimnio reversum, quia juraverat, Carthaginem se reversum, l. 5. §. 3. d. tit. Grot. lib. 3. de jur. bell. pac. cap. 9.

6 Quod ad Hispaniam at-
tinet, recole quæ diximus in §.
3 de jur. person.

TEXTUS.

De emancipatione, item de
modis & effectibus
ejusdem.

6 Præterea emancipatione quoque desinunt liberi in potestate parentum esse (1). Sed emancipatio antea quidem vel per antiquam legis observationem procedebat, quæ per imaginarias venditiones, & intercedentes manumissiones celebrabatur: vel ex imperiali rescripto. Nostra autem providentia etiam hoc in melius per constitutionem reformatum: ut fictione pristina explosa, recta via ad competentes Judices, vel Magistratus parentes intrent, & filios suos, vel filias, vel nepotes, vel neptes, ac deinceps a sua manu dimittant. Et tunc ex edicto Prætoris in bonis ejusmodi filii, vel filiae, vel nepotis, vel neptis, qui quæve a parente manumissus vel manumissa fuerit, eadem jura præstantur parenti, quæ tribuuntur patrono in bonis

(1) L. 15. titul. 18. Part. 4.

liberti. Et præterea si impubes sit filius, vel filia, vel cæteri, ipsis parens ex manumissione tutelam ejus nanciscitur (2).

COMMENTARIUS.

I Alius modus solvendæ patræ potestatis hic proponitur, nempe emancipatio, quæ jure Justiniano attento definita ita potest: *Actus legitimus, quo liberi e manu patris apud competentem Judicem dimittuntur.* Eaque dicitur olim celebrata fuisse per imaginarias venditiones & intercedentes manumissiones. Hoc ut penitus intelligatur, sciendum est, lege Romuli cautum fuisse, & a Decemviris postea in quartam tabulam relatum, ut si pater filium ter, filiam autem, & cæteros liberos semel mancipasset, hoc est, vendidisset, manumissa postea ab empio sui juris efficerentur: ille trina manumissione, hi unica. Ad cujus emancipationis imaginem postea institutum fuit, ut pater simulato & dicis causa, accepto uno nummo, filium ter, cæteros autem liberos semel venderet, contracta cum empio fiducia, ut hic eum iterum parti remanciparet sive venderet, & a patre tandem manumissus filius, quasi patronatus iura patri tanquam manumissori servarentur.

2 Ex imperiali rescripto. Hic modus emancipandi ab Imperatore Anastasio introductus est,

(2) L. 10. titul. 16. Part. 6. vers. Otrosi.

quietiam neglecta antiquæ emancipationis fabula, potestate ab Imperatore impetrata, ejusque rescripto apud Magistratum exhibito, liberos emancipari permisit, modo filius infante major consentiret, l. pen. C. de emanc. lib.

3 *Etiam hoc in melius reformatum.* Nimirum quod Anastasius de precibus super emancipatione Principi offerendis, ejusque rescripto prius impetrando constituerat; ut jam ex constitutione Justiniani emancipatio etiam fiat sola professione patris apud competentem Judicem denuntiantis, se filium suo juri permittere. Extat constitutio in l. ult. C. de emanc. lib.

4 *A sua manu dimittant.* Manumitti non tantum servi a domino, sed etiam filii & filiæfamilias a patre dicuntur, pro emancipari, tit. si a par. quis man. præterea quod jure antiquo in patris sui manu mancipioque erant, & venditi ac mancipati in servilem causam redigebantur, licet postea in imaginariam duntaxat, l. 3. §. 1. de cap. min. Hinc emancipatus a parente liberti extitum pati dicitur, & parens patroni personam sustinere, l. 1. d. tit. si a par. quis man.

5 *Tutelam ejus nanciscitur.* Consequens erat, eum onus tutelæ subire, qui speraret successionem, l. 1. de legit. tut. (1). Agitur de hac tutela infr. tit. 18.

6 , IN HISPANIA, ut Judices ordinarii filium emancipatum

, declarare valent, debent prius certior facere Supremum Se- natum, instrumenta & causas, emancipationis exhibentes. Ali- ter facta emancipationis decla- ratio nulla erit, senat. ley 4. tit. 5. lib. 10. N. R.

TEXTUS.

Si alii emancipentur, alii retineantur in potestate.

7 *Admonendi autem sumus, liberum arbitrium esse ei, qui filium, & ex eo nepotem, vel neptem in potestate habet, filium quidem de potestate dimittere, nepotem vero, vel neptem retinere, & e converso filium quidem in potestate retinere, nepotem vero, vel neptem manumittere, vel omnes sui juris efficere. Eadem & de pronepote & pronepte dicta esse intelligantur.*

COMMENTARIUS.

I Toton hic locus descriptus est ex l. 28. de adopt. Illud hic queritur, ian ejus quoque, qui a parente manumittitur, voluntas spectanda sit: an vero etiam invitatus amancipari possit? Et puto idem hic dicendum quod de eo dicitur, qui a patre in adoptionem datur, §. seq. l. 24. de adopt. nimirum necesse non esse, ut expresse consentiat. Cæterum non oportere eum dissentire aut contradicere (2), arg. l. pen. in fin.

(1) L. 10. tit. 16. P. 6. vers. 2 por ende.

(2) L. 17. tit. 18. P. 4.

C. de emancip. lib. nov. 89. cap. 11. Paulus quoque lib. 2. sent. 25. in fin. scribit, invitum filium familias non emancipari. An autem & quando qui tacet consentire intelligatur, non est *hujus loci disputare*. Tractant tamen hanc quæsitionem Jo. Fab. & Ang. & Myns. ad *hunc locum*.

2 , Jus Hispanum circa *hujus*, §. doctrinam pendet ab iis, quæ, in §. 3. de patr. potest. dicta sunt. Et nota insuper filium minorum septem annis emancipari. non posse absque rescripto Principis, juxta l. 16. tit. 18. P. 4.

TEXTUS.

De adoptione.

8 Sed & si pater filium, quem in potestate habet, avo vel proavo naturali secundum nostras constitutiones super his habitas in adoptionem dederit, id est, si hoc ipsum actis intervenientibus apud competentem Judicem manifestaverit, præsente eo, qui adoptatur, & non contradicente, necnon eo præsente, qui adoptat, solvitur quidem jus potestatis patris naturalis: transit autem in *hujusmodi* parentem adoptivum, in cuius persona & adoptionem esse plenissimam, antea diximus (1).

COMMENTARIUS.

1 Avo vel proavo naturali).

(1) L. 10. tit. 16. P. 4.

Nam si extraneo in adoptionem datus sit, jura patris naturalis integra manet, l. pen. C. de adopt. §. 2. supr. eod. ubi dictum est.

2 Et non contradicente). Hoc etiam paulo ante tetigi (2). Locus autem hic descriptus est ex l. ult. C. de adopt. fac. l. 5. ff. eod.

3 Necnon eo præsente qui adoptat). Absens adoptare non potest, l. 25. §. 1. de adopt. quia ut ait ibi Jurisconsultus, nemo per alium *hujusmodi* solemnitatem peragere potest.

4 Modus solvendi patriam potestatem *hic traditus*, potius est translatio, quam solutio, quia ita solvitur in patre naturali, ut eodem tempore nascatur in adoptivo.

TEXTUS.

De nepote nato post filium emancipatum.

9 Illud scire oportet, quod si nurus tua ex filio tuo conceperit, & filium tuum emancipaveris, vel in adoptionem dederis, prægnante nuru tua; nihilo minus quod ex ea nascitur, in potestate tua nascitur. Quod si post emancipationem, vel adoptionem conceptus fuerit, patris sui emancipati, vel avi adoptivi potestati subjicitur.

COMMENTARIUS.

1 Nepos non ex nativitatis, sed ex conceptionis tempore fa-

(2) L. 1. tit. 16. P. 4.

milian soritur; quia ex eo tempore jam in rerum natura esse creditur, l. 7. l. pen. de stat. hom. Ulpian. tit. 5. §. 9. Sic & is qui conceptus est prius, quam pater senatu moveretur, Senatoris filius intelligitur, l. 7. §. 1. de Senat.

2 Quod ad Hispaniam attinet, repete quæ notavimus §. 3. de patr. potest.

TEXTUS.

An parentes cogi possunt liberos suos de potestate dimittere.

10 Et quidem neque naturales liberi, neque adoptivi ullo pene modo possunt cogere parentes, de potestate sua eos dimittere (1).

COMMENTARIUS.

1 Quemadmodum liberi, qui vel ab initio sui juris fuerunt, vel postea facti sunt, inviti in potestatem patris non rediguntur, l. ult. de his qui sui vel alieni juris sunt, novell. 89. cap. 11. ita nec vice versa a liberis in potestate constitutis cogi parentes possunt, ut eos a potestate sua dimittant, l. 31. de adopt. l. 4. C. de emancip. liber. (2) ex quo loco etiam ratio *hujus juris* peti potest.

2 Pene). Ait pene, propterea quod aliquando audiuntur, qui emancipari desiderant, ut impubes, qui adoptatus est, pubes factus, l. 32. de adopt. Sed & alios, si justa causa sit, audiri æquum est; veluti si a patre ad turpitudinem adiganter, l. 12. C. de episcop. aud. aut male contra pietatem afficiantur, l. ult. si a par. quis man. Sed & is filium emancipare cogitur, qui legatum ea conditione sibi relictum agnovit, l. 92. de condit. & demonstr. (3). Et jure novissimo etiam de potestate patris exent liberi, si pater incestas & nefarias nuptias contraxerit, nov. 12. cap. 2. (4).

3 , IN HISPANIA præter modos in hoc titulo recensitos, soldi vitur etiam patria potestas nuptiarum benedictis filii, ita ut nuptiarum non sufficiant, nisi earum benedictione sequatur, secundum legem. 3. tit. 5. lib. 10. N. Rec. quæ est, 47. Tauri & ibi Ant. Gomez, aliisque. At Anton. a Torres in suis institut. §. 1. hoc tit. Martin. Gall. secutus vult benedictiones seu relationes nuptiarum non requiri, sed solum matrimonium rite contractum sufficere, nonnulla ex contraria sententia absurdâ inferens; quibus facile occurritur, si dicamus, casus ibi relatios fortuitos sive adventitios esse, qui non compitantur, l. 6. qui & a quib. manum.

(1) L. 17. tit. 18. P. 4.

(2) D. l. 17. tit. 18. P. 4.

(3) L. 18. eod.

(4) L. 6. tit. 18. P. 4.

TITULUS DECIMUSTERTIUS.

DE TUTELIS.

D. Tit. 1. Lib. 26. & Novell. 72. (1).

Ratio ordinis.

Hucusque dictum est de iis, qui sunt juris alieni, quæ prima pars est divisionis supra positæ tit. 8. Superest, ut ad eos nos conferamus, qui sui juris sunt; quos pars altera dictæ divisionis complectitur.

TEXTUS

De personis sui juris.

Transeamus nunc ad aliam
divisionem personarum. Nam ex
his personis, quæ in potestate
non sunt, quædam vel in tutela
sunt, vel in curatione; quædam
neutro jure tenentur. Videamus
ergo de his, quæ in tutela, vel
curatione sunt. Ita enim intelligi-
mus cæteras personas, quæ neu-
tro jure tenentur. Ac prius dispicia-
mus de his, quæ in tutela sunt.

COMMENTARIUS.

i Nam ex his personis).
Eorum qui sui juris suat, qui-
dam sunt in tutela; alii in cu-

(1) Tit. 16. P. 6.

(2) L. 1. tit. 17. P. 6.

ratione; cæteri neutro jure te-
nentur: quæ posterioris partis il-
lius, quam dixi, divisionis sub-
divisio est.

2 In potestate non sunt). Patria sc. vel dominica, in qua qui sunt, non sui, sed alieni juris sunt: alioqui & tutela species quædam est potestatis (quod verbum & alia plura significat, *i. potestatis 215. de verb. signif.*) sed quæ ad statum & caput ejus, qui in tutela est, non pertinet, nec ad commodum tutoris comparata est, sicut patria & dominica ad patris & domini. Pupillus enim non in manu, aut familia tutoris, sed sui juris est; nec illi acquirit, sed sibi.

— 1 — 6 5 1

I Est autem tutela (ut Ser-
vius definivit) vis ac potestas
in capite libero ad tuendum eum,
qui per etatem se ipse defende-
re nequit, jure civili data ac per-
missa (2).

COMMENTARIUS.

I Vis ac potestas). Ita & in l. 1. pr. ff. eod. Generis loco ponitur vis ac. potestas, quæ duo frequenter conjugantur, ut in l. 17. de legib. §. 3. infra. de interd. & significant facultatem aut jus pro auctoritate quid faciendo statuendive; tum in persona pupilli, tum in rerum pupillarum administratione.

2 In capite libero). Objectum tutelæ, & est vetus locutio, pro *in caput liberum*, ut in illo XII. Tabularum: *Si furiosus existat, agnatorum gentiliumque in eo pecuniaque ejus potestas esto.* Item in formula adrogationis apud Agell. 5. cap. 19. *Utile ei vita necisque in eo potestas sit.* Caput autem liberum pro homine libero veteres dicebant, Cicero 4. *Verrin.* *Hic de capite libero iudicabit*, Liv. 31. cap. 21. *Liber capita sine pretio dimisit.* Hinc caput liberum facere apud Plaut. *Merc. act. 7. sc. 2. vers. 41. seq.* pro manumittere. Sed & si volueris cum aliquibus, per caput liberum intelligere pupillum, liberum esse debere a dominica & a patria potestate, seu hominem sui juris, quia huic & non alii tutor dari potest, per me licet.

Ad tuendum eum). Hæc verba finem tutelæ indicant, & simul officium tutoris: nam ut tutela pupillorum gratia constituta est, ita & ad utilitatem eorum tota referenda. Distinguunt it-

T E X T U S.

Definitio & etymologia
tutoris.

I Tutores autem sunt, qui